

bozótosról Ny-ra, a Rák-patak felé lejtő domboldal szántott részein azonosítottuk az útig, azonban bizonyosan a patak partjától húzódtott fel a dombtetőig.

*Fekete-völgy:* Egyed Antal 1829-es összeírásában Szálka határában, a „czerno Dolinoban” templomhelyet említenek. Ez a dűlőnév ma nem létezik, viszont magyar megfelelője, a Fekete-völgy megtalálható a Szálkával szomszédos Mőcsény Szálka felé eső határában.

A grábóci bekötőút mentén folyó patak K-i felén található keskeny szántáscsíokban nem mutatkozott lelet, de a tőle K-re húzódtó kiterjedt erdőben fekvő Fekete-völgy bejáratánál egy kb. 100×100 m-es, négyzet alakú tisztáson, fiatalabb erdőrészben, a kis fák tövében és vakondtúrásokból kevés középkori cserepet gyűjtöttem.

A tisztásról É-ra az erdőben a domboldal meredeken emelkedik, de a K felé fekvő enyhe domboldalon talán tovább folytatódik a lelőhely; esetleg a templom is erre kereshető, amennyiben lelőhelyünk azonos a leírásban szereplő hellyel.

A lelőhely talán a bekötőút É-i felén található középkori település része, amelyet 1995-ben Ódor János Gábor lokalizált.

K. NÉMETH ANDRÁS

#### 267. Muraszemenye, Gály parlag

(Somogy megye) Á

Régészeti szakfelügyelet során észleltük a lelőhelyet (0702. sz.) az M70-es út 7+400 km és 7+350 km közötti szakaszán.

Korábban, 2001 májusában szondázó feltárást végzett Száraz Csilla a lelőhelytől mintegy 150 m-rel DK-re, amely negatívnak bizonyult. A megelőző terepbejárás során a területen késő középkori, kora újkori edénytöredékeket találtak.

A leletmentésre 2003. május 5–8. között került sor. A terület ÉNy-i részén egy Mura holt ág van, a mellette lévő domb szélén mutatkoztak a régészeti jelenségek. A humuszos munkát a 7+395 km-nél kezdtük meg a holt ággal párhuzamosan, a nyomvonal teljes szélességében. DK-i irányban haladva a 7+395 km és a 7+360 km közötti területet, valamint a 7+341 km-nél egy szondát vizsgáltunk át. Az átnézett több, mint 1300 m<sup>2</sup>-nyi terület DNy-i felén összesen 9 régészeti objektumot tártunk fel, amelyek leletanyagát az Árpád-korra lehet keltezni. Az objektumokból a kerámiaanyag mellett patics, állatcsont és egy fenőkö került elő. Az objektumok egy részét egy világháborús lövészárk vágta, szélük helyenként bolygatott.

A lelőhely minden valószínűség szerint DNy-i irányba, a Mura holt ága felé tovább folytatódhatott, de ezt a területet a gyorsforgalmi út földmunkái már jelentősen megbolygatták a domb szélének elbontásával. Itt egy időszakos, kisebb Árpád-kori teleprész feltárását sikerült elvégeznünk a leletmentés során.

Munkatárs: Tokai Zita Mária.

HORVÁTH LÁSZLÓ

#### 268. Muraszemenye, Hosszú-dűlő

(Somogy megye) Á

A lelőhelyen (073. sz.) a leletmentésre 2003. május 14–20. között került sor. A humuszos munkát 5–10 cm mélyen, a nyomvonal Ny-i részén 20 m, a K-i részén 15 m szélesen végeztük. A középső részen egy közlekedési sávot hagytunk szabadon.

Az átvizsgált több, mint 9000 m<sup>2</sup>-nyi területen 12 objektumot tártunk fel, amelyek három helyszínen sűrűsödtek. Az 1–6. sz. objektumok szinte egy vonalban jelentek meg. Tőlük mintegy száz méterre kerültek elő a 8–10. sz. objektumok. A 11–12. sz. objektumok, feltehetőleg kovácsködörök külön egységnek tekinthetők, ezek egy újabb üres felület után mutatkoztak. Az objektumokból kerámiaanyag mellett jelentős mennyiségű agyaggolyó, valamint patics, állatcsont, vassalak és egy agyaggyöngy került elő, melyek az Árpád-korra keltezhetők.

Itt egy kisebb Árpád-kori telep volt, amely leletanyaga a közeli 705. sz., Muraszemenye, – Aligvári-mező lelőhelyen szórvaosan előkerült anyaggal egykorú.

Munkatárs: Tokai Zita Mária.

HORVÁTH LÁSZLÓ

#### 269. Murga, Temető

(Tolna megye) R, Kö

A falu K-i szélén, a Murgai-víz D-i partján emelkedő dombon van a jelenleg is használt temető. A hagyomány szerint itt (a temető ÉNy-i szélén) állt a régi templom. Jelenleg (2003. április 15-én) sok – a sírokról és a környékükről kiszedett – gaz fedi ezt a területet. A síroknál egy-két középkori cserepet, habarcsot találtam. A templomtól Ny-ra, a szántásban rézkori cserepeket gyűjtöttem. A középkori falu a templom alatti lejtőn lehetett, de ez most bozótos erdő, így megfigyelésre alkalmatlan.

MIKLÓS ZSUZSA

#### 270. Nagykanizsa határa

(Zala megye) Ő, R, B, V, Rő, N, Á, Kö

2003 őszén végeztünk terepbejárást az M7 autópálya Sormás–Nagykanizsa (215,5–206,2 kmsz.) közötti és Nagykanizsa–megyehatár (206,2–186,7 kmsz.) közötti szakaszain. Ezekben a szakaszokon 1992-ben dr. Horváth László, 2001 őszén és 2002 tavaszán Fekete Csanád végzett terepbejárást. Mi 2003-ban már nemcsak a főpályán, hanem az úgynevezett kapcsolódó utak által érintett területeken is elvégeztük a lelőhelyek felderítését.

*Békás-tó:* A régi 7-es út melletti trafóállomástól ÉK-re, az úgynevezett Békás-tóból a Péterfai patakba folyó ér keleti, meredek partoldalán a friss szántásban néhány vörös és fekete foltot észleltünk. A 200×120 m kiterjedésű lelőhely (712. sz.) korát nem lehetett megállapítani, mivel nem találtunk cserepet. Tapasztalataink szerint a település őskori lehet.

*Békástói-rétek-dűlő:* A lelőhely (727. sz.) a Nagykanizsához tartozó, a város ÉK-i határrészében található. A dűlőt ÉK-DNy-i irányban átszelő patak (mára csak egykori patakmeder) keleti oldalán, és a dűlőt Ny-K irányban átszelő nagyfeszültségű távvezetékek alatt, szántott, boronált, repcével bevetett részen, elszórtan, kb. 350×200 m-es, ÉNy-DK irányú területen gyűjtöttük a cserepeket. Kevés számú római kori, középkori töredéket találtunk.

*Bilkei-dűlő:* A Péterfai-patak és egyik oldalága által közrefogott domb tetején és déli lejtőjén, a Bilkei-dűlőben már korábban megtaláltuk a nagy kiterjedésű lelőhelyet (714. sz.). A településnyomok csaknem 700 m hosszán és 200 m szélességben figyelhetők meg. A leletek legnagyobb része késő bronzkori (HA), míg a domb déli részén néhány jól kivehető feltöltés rézkori (péceli kultúra) edénytöredékek voltak. Az 1976-os és az 1980-as szondázó ásatáskor néhány késő bronzkori gödröt és egy agyagfalú ház részletét tártuk fel.<sup>15</sup> Az M7 autópálya tervezett nyomvonala a lelőhely északi végét érinti. Ez évi terepbejárásunkkor a Ny-ra elhelyezkedő Péterfai-árokhoz egészen a domb tetejéig találtuk a cserepeket az ÉK-DNy irányú lelőhelyen. A dombtetőn keleti irányban is viszonylag sok cserepet találtunk. Mind a Péterfai-árokhoz közel eső laposban, mind a dombtetőn (K-i irányban 350 méteres körben) ugyanolyan intenzitással jelentkeztek a leletek. Megállapítottuk, hogy a lelőhely ÉK-i és DNy-i irányban nagyobb a korábban leírtaknál.

*Inkey-kápolna:* Az Inkey-kápolna melletti Kr. u. 3–4. századi római villagazdaság temetője a településtől keletre, az ipari vágány keleti oldalán húzódó domb délnyugati lejtőjén helyezkedik el. Eddig 26 sírt tártunk fel. A temető pontos kiterjedése északi irányban még tisztázatlan. A domborzati viszonyok alapján feltételezhető, hogy az eddig feltárt síroktól ÉÉK-i irányban még 100–150 méter hosszán húzódik a (711. sz.) lelőhely.

*Katona-temető:* A régi 7-es út déli oldalán húzódó Katona-temető-dűlőben 1977-ben végeztünk leletmentést, és akkor egy késő vaskori (LT C) lakóházat, valamint néhány római kori (1–2. sz.) kőépítményes sírt tártunk fel. Ezek a lelőhely északi részén helyezkedtek el, mintegy 100 méterre az úttól délre. A terület ellenőrző bejárásakor azt tapasztaltuk, hogy a lelőhely tovább folytatódik dél felé, itt azonban szórványos őskori, valamint több késő népvándorlás kori és Árpád-kori cserepet találtunk.<sup>16</sup> Az autópálya nyomvonala a lelőhely déli végét érinti csak. Ez évi terepbejárásunk során ezen a 713. sz. lelőhelyen a dombtetőn és a Péterfai-árok Ny-i part-

ján találtunk leleteket. A Péterfai-árok partján három faszenes-paticsos, a barna altalajban sötétfekete betöltéssel jelentkező, szétszántott gödröt dokumentáltunk. Sajnos, csak az egyikben találtunk cserepet, de több paticсот is gyűjtöttünk. A terepen szerzett tapasztalatokat összevetve a térképi adatokkal megállapítottuk, hogy a lelőhely nagyobb az eddig ismertnél, keleti irányban egészen a Péterfai-árokig húzódik.

KVASSAY JUDIT – HORVÁTH LÁSZLÓ –  
SZÁRAZ CSILLA – FRANKOVICS TIBOR

## 271. Nagykörű, Marsi-part

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) U, B

A szakirodalomban Nagykörű, tsz-gyümölcsös néven szereplő Körös-lelőhelyen, melyet eddig csak felszíni gyűjtésből származó idolk révén ismertünk, 2003 nyarán az ELTE Régészettudományi Intézetével közösen hitelesítő ásatást végeztünk. A hitelesítéshez az adott alkalmat, hogy a helyszínen fa ültetések nagy mennyiségű Körös kultúrába tartozó leletanyag került felszínre. A fa körül csoportosuló leletek arra utaltak, hogy alatta illetve körülötte újkőkori hulladékgödör található. A fa áthelyezése után a jelenségek középpontjában 3×3 m-es felületen szelvényt nyitottunk, mint később kiderült, a Körös-gödör kellős közepébe. Célunk nem az volt, hogy a teljes hulladékgödört feltárjuk, hanem hogy belőle – a leletanyagon kívül – ásonyomoként reprezentatív talajmintát is vegyünk, s ezzel nemcsak a lelőhely hitelesítését, hanem a korabeli környezeti rekonstrukciót is elvégezhesük, azaz elvégeztethessük.

A nyitott szelvény ÉNy-i sarkában 60 cm mélységben előkerült egy – a gödörrel egykorú – zsugorított csontvázas temetkezés. A szelvény keleti és déli fala mentén 1 m szélességben mentünk le az altalajig. A DK-i sarokban a Körös-objektumba később beleásott bronzkori gödör részletét is azonosítottuk.

Munkatársak: Raczky Pál, Anders Alexandra, Kovács Katalin, Tárnoki Judit, Polgár Zoltán régészek, Váczi Gábor régészhallgató.

CSÁNYI MARIETTA

## 272. Nagylak, Élővíz-főcsatorna

(Csongrád megye) Sza, Kk

A tervezett távvezeték magyarországi szakasza Algyő és Nagylak között mintegy 47,2 km hosszú, érinti Algyő, Tápé, Maroslele, Makó, Apátfalva, Magyarcsanád, Csánádpalota és Nagylak községek területét. Nyomvonala Makóig a meglévő olajvezeték nyomvonala mentén halad, attól átlag 5–8 m-re, majd Makót követően attól elválk, és önálló nyomvonalon vezetve Nagylak térségében éri el az országhatárt. Az Algyő–Nagylak MOL tranzit gázvezeték 50 m szélességben bejárt nyomvonalában, a 2003. évi terepbejárás során 43 régészeti lelőhely került elő. A kutatás módszerének megfelelően valamennyi felszíni telepnyom.

15 A leletek a nagykanizsai Thúry György Múzeum Régészeti gyűjteményében a 77.2.1.–77.5.5., 80.70.1–19. leltári szám alatt találhatóak.

16 A leletek a nagykanizsai Thúry György Múzeum Régészeti gyűjteményében a 77.29.1–22., 79.159.1–79.162.4. leltári szám alatt találhatóak.